

Luther-jaar

Leerzaam luisterboek

In het nieuwe luisterboek van Govert-Jan Bach wordt Luther onder de loep genomen, waarbij de manier waarop hij de Joden de schuld gaf van Jezus' kruisiging niet uit de weg wordt gegaan.

TEKSTEN: GERARD SCHELTENS

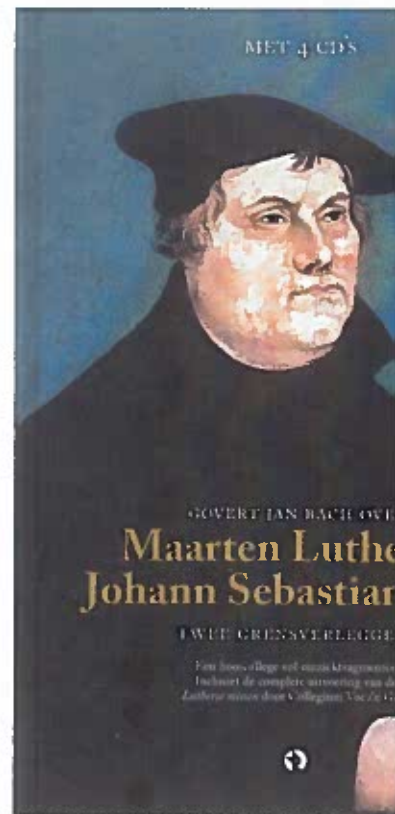
2017 is het Luther-jaar. Vijf eeuwen geleden, op 31 oktober 1517, publiceerde de Duitse kerkhervormer zijn aanklachten tegen misstanden in de rooms-katholieke kerk. Het werd het begin van de reformatie die ook Nederland overspoelde, al hebben we hier nooit veel met het lutheranisme gehad. Via de muziek van Johann Sebastian Bach, met wie we wél veel hebben, zijn de opvattingen van Maarten Luther, bijvoorbeeld over het lijden van Jezus, wel degelijk in de Lage Landen doorgedrongen. Voor Govert-Jan Bach, de gedreven maker van succesvolle luisterboeken over zijn beroemde naamgenoot, is dat aanleiding om die connectie duidelijk te maken. Vorige uitgaven van zijn hand hadden betrekking op de passies en het kerstoratorium. Dit onderwerp is voor sommigen misschien abstracter, maar de talloze muziekvoorbeelden bieden houvast.

Bij dit nieuwe luisterboek splitst GJB zijn betoog in tweeën. De eerste cd belicht de figuur Luther, zijn levensloop, zijn theologische opvattingen en zijn groeiende afkeer van de afaatpraktijken van de moederkerk, maar ook de rol die de muziek speelt in zijn werk. GJB gaat een pijnlijk aspect van de grote Luther niet uit de weg: de manier waarop hij de Joden de schuld gaf van Jezus' kruisiging. De nazi's maakten daar graag gebruik van. Omdat JSB Luthers vertaling hanteerde in zijn *Passionen*, zijn daarvan sporen terug te vinden in bijvoorbeeld de felheid van sommige koren.

Op de tweede cd is de muzikale relatie tussen Luther en Bach het hoofdonderwerp. Zo componeerde Luther 35 koralen. JSB heeft die in heel veel van zijn muziek verwerkt, niet alleen in zijn passiemuziek, maar ook in talloze andere werken, bijvoorbeeld de *Cantates BWV 4* en *BWV 106*, die hier speciale aandacht krijgen. Bach bezat exemplaren van Luthers theologische werk en een Lutherse bijbel die hij had volgekalkt met opmerkingen. Daaruit valt op te maken dat Luthers leer, twee eeuwen later, voor hem springlevend was.

GJB's inmiddels bekende werkwijze wijkt niet af van die in zijn vorige luisterboeken. Zijn rustig docerende stem wordt steeds, nét voordat het saai gaat worden, onderbroken voor passende muziekfragmenten, uiteraard niet alleen van JSB, maar ook van Luther zelf en van componisten die zijn teksten hebben gebruikt. GJB's tekst wordt in verkorte vorm geparafraseerd in de fraai geïllustreerde boekuitgave die de cd's omhult. En als

welkome bonus vinden we twee andere cd's met Philippe Herreweghes veelgeprezen opnamen van de vier *Lutherse missen BWV 233-236* plus het *Sanctus BWV 238*. Een interessante, leerzame uitgave. **D**

Govert-Jan Bach

**Maarten Luther en Johann Sebastian Bach
Twee grensverleggers**

Uitg. Rubinstein, Amsterdam

54 pag.

ISBN 978-90-4762297-0

Met 4 cd's:

Cd 1 en 2: luisterboek • 2.38'

Cd 3 en 4: Bach: Missen in F, BWV 233 - in A

234 - in g, BWV 235 - in G, BWV 236 -

Sanctus in D, BWV 238.

Agnes Mellon (sopraan), Gérard Lesne (altus)

Christoph Prégardien (tenor), Peter Kooy (bas

Collegium Vocale Gent o.l.v. Philippe Herreweghes

Licentie Warner (2 cd's) • DDD-2.00'